

Αναγκαιότητα πάγιας δυναμικής θεσμοθέτησης επαγγελματικών δικαιωμάτων στην Τεχνική Επαγγελματική Εκπαίδευση

Ευστάθιος Αθ. Ζωγόπουλος
Δρ. Μηχανικός ΕΜΠ
Σχολικός Σύμβουλος ΠΕ12.04

Περίληψη

Η Τεχνική Εκπαίδευση, ως βασικός μοχλός του Εκπαιδευτικού Συστήματος, δημιουργείται, αναπτύσσεται και συνδέεται στενά με τις οικονομικές συνθήκες που επικρατούν στην εκάστοτε χώρα και οι οποίες καθορίζουν το σχεδιασμό και το μέλλον της (Φραγκουδάκη, 1985).

Στο παρόν άρθρο, αρχικά επιχειρείται μια σύντομη ιστορική αναδρομή για την εξελικτική πορεία της Τεχνικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης στη χώρα μας και στη συνέχεια εξετάζεται η αναγκαιότητα θέσπισης σαφώς προσδιορισμένων επαγγελματικών αδειών των αποφοίτων Δευτεροβάθμιας Τεχνικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης.

Εισαγωγή - Ιστορική ανασκόπηση της Τεχνικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης

Από τη λίθινη εποχή, η πρωτόγονη μαθητεία ήταν ο μόνος τρόπος μετάδοσης επαγγελματικών δεξιοτήτων από τους γονείς στα παιδιά. Συνεχίστηκε στην Αρχαία Ελλάδα, στις «βάρβαρες τέχνες», όπως τις θεωρούσαν, ενώ αργότερα από βιοτέχνες σε μαθητευόμενους στην Βιοτεχνική και Συντεχνιακή μαθητεία (http://sekyrgou.ilei.sch.gr/portal/index.php?option=com_content&view=article&id=47&Itemid=63).

Επιχειρώντας μια ιστορική διαδρομή παρατηρούμε ότι η ανάγκη ανάπτυξης της Τεχνικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης στην Ελλάδα χρονολογείται από την εποχή της συγκρότησής της ως ελεύθερου έθνους και δημιουργίας του νεοελληνικού κράτους.

Ο εθνικός κυβερνήτης της Ελλάδας Ιωάννης Καποδίστριας διαπίστωσε πρώτος την ανάγκη μιας οργανωμένης τεχνικής εκπαίδευσης η οποία θα προμήθευε στο νεοσύστατο κράτος ειδικευμένους τεχνίτες και οικοδόμους για την κάλυψη των στεγαστικών αναγκών των πρώτων δημόσιων αρχών, καθώς και του αυξημένου αριθμού των κατοίκων που είχαν ήδη αρχίσει να εισρέουν στις μεγάλες πόλεις, κυρίως στο Ναύπλιο και στην Αθήνα. Επί Καποδίστρια ιδρύεται το 1829 η Γεωργική Σχολή της Τίρυνθας στο Ναύπλιο και εισάγονται μαθήματα Αρχιτεκτονικής στο Ορφανοτροφείο της Αίγινας. Το ίδιο έτος ιδρύεται η Μέση Τεχνική Στρατιωτική Στρατιωτικό Σχολή, με τριετή διάρκεια φοίτησης, όπου διδάσκονταν μαθήματα κυρίως εκτέλεσης τεχνικών έργων. Το 1834 η Σχολή αυτή θα αναδιοργανωθεί και θα μετεξελιχθεί στην Ανώτερη Στρατιωτική Σχολή των Ευελπίδων, παρέχοντας σε όσους αποφοίτους της δεν ακολουθήσουν το στρατιωτικό επάγγελμα, να εργάζονται ως μηχανικοί γεφυρών, δρόμων, κτιρίων κλπ

Την ίδια περίοδο ίδρυσε, τη Στρατιωτική και Ναυτική Σχολή στο Ναύπλιο και η την Πνευματική Σχολή στον Πόρο.

Το 1836 ιδρύθηκε στην Αθήνα το Πολυτεχνείο, το οποίο λειτούργησε αρχικά ως δημόσιο σχολείο κατώτερης στοιχειώδους τεχνικής εκπαίδευσης και το 1863 εντάχθηκε στη Μέση Εκπαίδευση.

Το 1837 με την ίδρυση του Πανεπιστημίου, ιδρύεται η Σχολή Τεχνών, μονοτάξιας στοιχειώδους Τεχνικής Εκπαίδευσης, η οποία αναδιαρθρώθηκε το 1868 και μετεξελίχθηκε στο Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο και την Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών. Με το Νόμο της 20-11-1914 “Περί οργάνωσης του εν Αθήναις Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου“ η Κυβέρνηση αποφάσισε την προαγωγή του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου σε Ανώτατη Τεχνική Σχολή.

Το 1867 άρχισαν να λειτουργούν πέντε ναυτικές Σχολές (Ερμούπολη, Ύδρα, Σπέτσες, Γαλαξίδι, Αργοστόλι).

Το 1886 αρχίζουν να λειτουργούν και οι πρώτες ιδιωτικές τεχνικές σχολές, κυρίως στον Πειραιά καταγράφοντας έναν διαφορετικό προσανατολισμό της εκπαίδευσης με υποχώρηση της θεωρητικής κατεύθυνσης και ανάδειξη της πρακτικής γνώσης με στόχο την προσέγγιση της νέας κοινωνικοοικονομικής πραγματικότητας του τόπου.

Το 1894 ιδρύθηκε στον Πειραιά και αργότερα μεταφέρθηκε στην Αθήνα η Βιοτεχνική και Εμπορική Ακαδημία, γνωστή ως Ακαδημία Ρουσσόπουλου από το όνομα του ιδρυτή και ισόβιου Διευθυντή της Όθωνα Ρουσσόπουλου.

Το 1903 συστήνονται Εμπορικές Σχολές.

Το 1904 πραγματοποιείται το πρώτο Εκπαιδευτικό Συνέδριο που ασχολείται σοβαρά με την ΤΕΕ σε ειδικό τμήμα υπό την Προεδρία του Μηχανικού και βουλευτού Πέτρου Πρωτοπαπαδάκη. Χωρίστηκε και λειτούργησε σε τέσσερα τμήματα ήτοι: «*Τμήμα πρώτον, Δημοτικής Εκπαιδύσεως*», «*Τμήμα δεύτερον, Μέσης Εκπαιδύσεως*», «*Τμήμα τρίτον, Γυναικείας Αγωγής*» και «*Τμήμα τέταρτον, Επαγγελματικής εκπαιδύσεως*». Έλαβαν μέρος 996 σύνεδροι, στην πλειονότητά τους εκπαιδευτικοί πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και υποβλήθηκαν 82 υπομνήματα (Δημαράς, 1998).

Το 1905 η Ακαδημία αναγνωρίστηκε από την Ιταλική Κυβέρνηση ως «ίδρυμα ανωτέρας τεχνικής εκπαιδύσεως» ισότιμη με τις Ανώτερες Τεχνικές Σχολές της Ιταλίας και οι απόφοιτοί τους θα είχαν τα ίδια τυπικά προσόντα με τους απόφοιτους του πολυτεχνείου και στη συνέχεια με το Νόμο της 12-11-1905 αναγνωρίστηκε από την Ελληνική Κυβέρνηση ως ‘*Ίδρυμα πλήρους Ανωτέρας Τεχνικής Εκπαιδύσεως*’.

Το 1901 ιδρύεται η Γεωργική Σχολή Λαρίσης που μετατράπηκε σε Μέση Αβερύφεια Γεωργική Σχολή το 1920.

Το 1903 δημιουργείται η Μέση Εμπορική Σχολή Αθηνών και το 1904 η Γεωργική Σχολή Θεσσαλονίκης.

Από το 1915 έως το 1926 λειτούργησε Διδασκαλείο Τεχνικής Εκπαίδευσης για διδακτικό προσωπικό των Σχολών.

Το 1918 ιδρύονται Οικονομικές Σχολές.

Το 1920 ιδρύονται Κατώτερες και Μέσες Πρακτικές Γεωργικές Σχολές μέχρι το 1946 τριετούς φοίτησης, όπως η Μέση Δενδροκομική Σχολή Πατρών. Το 1920 ιδρύεται και η Ανωτάτη Γεωπονική.

Το 1925 ιδρύεται η Δημόσια Ναυτική Σχολή Πειραιώς και το 1926 ιδρύεται η Σιβιτανίδειος Σχολή Τεχνών και Επαγγελμάτων με το Ν.Δ. της 02-07-1926, που σαν σκοπό είχε την παροχή μέσης και κατώτερης τεχνικής και επαγγελματικής μόρφωσης στον κλάδο της Χειροτεχνίας, Βιομηχανίας, των τεχνών και των Πρακτικών επαγγελμάτων, σύμφωνα με την επιθυμία του διαθέτη.

Η πρώτη σημαντική προσπάθεια για την Δευτεροβάθμια Τεχνική Εκπαίδευση γίνεται με τον νόμο 5197/23-07-1931 ‘*Περί επαγγελματικής εκπαιδύσεως*’. Με τον νόμο αυτόν, οργάνωθηκαν τα Μέσης Εκπαίδευσης Βιοτεχνικά, Εμπορικά, Γεωργικά και Οικοκυρικά Σχολεία, όπως η Χαροκόπειος Σχολή που έγινε Ανώτερη Σχολή Οικιακής Οικονομίας το 1934 και Ανώτατη το 1951.

Για να συντονιστεί η έκδοση σχολικών κείμενων, συγκροτήθηκε με τον ν. 952/1937 ο Οργανισμός Εκδόσεως Σχολικών Βιβλίων (Ο.Ε.Σ.Β. που στη συνέχεια μετονομάστηκε σε Ο.Ε.Δ.Β).

Το 1948 οι Ανώτερες και Κατώτερες Σχολές Νοσοκόμων του Υπουργείου Κοινωνικών Υπηρεσιών.

Το 1950 οι Σχολές Μαθητείας του ΟΑΕΔ και οι Δασικές Σχολές.

Το 1951 οι Δημόσιες Σχολές Εμπορικού Ναυτικού και το 1954 τα Ναυτικά Γυμνάσια.

Το έτος 1958 υπήρχαν 360 τεχνικές και επαγγελματικές σχολές κυρίως ιδιωτικές.

Μετά τον δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο η πολιτεία προσπάθησε να αντιμετωπίσει την «σχολική έκρηξη». Με το Ν.Δ. 3971/04-09-1959 «Περί τεχνικής και επαγγελματικής εκπαίδευσεως, οργανώσεως της μέσης εκπαίδευσεως και διοικήσεως της παιδείας» ΦΕΚ Α'187, οργανώνεται για πρώτη φορά επίσημα η τεχνική εκπαίδευση (Αθανασούλα – Ρέππα, 1999, Κασσωτάκης, 1985), και δόθηκε η δυνατότητα να ιδρύονται στις τρεις τελευταίες τάξεις των 6/ξίων Γυμνασίων, εκτός των τμημάτων Κλασσικής και Πρακτικής Κατεύθυνσης και νέες κατευθύνσεις Τεχνικής, Αγροτικής, Οικονομικής, Ξένων Γλωσσών, Οικιακής Οικονομίας. Με την εκπαιδευτική Μεταρρύθμιση του 1959, οργανώθηκε η Τεχνική Επαγγελματική Εκπαίδευση σε Κατώτερη, Μέση (τις γνωστές εργοδηγών) και σε Ανώτερη (Υπομηχανικών), ενώ ιδρύθηκε το Ζάνειο Πειραματικό Τεχνικό Γυμνάσιο και η Σχολή Εκπαιδευτικών Λειτουργών Επαγγελματικής και Τεχνικής Εκπαίδευσης (ΣΕΛΕΤΕ). Η τελευταία μετονομάστηκε σε ΑΣΠΑΙΤΕ (Ανώτατη Σχολή Παιδαγωγικής και Τεχνολογικής Εκπαίδευσης) το 2002, και παραμένει ακόμα η μόνη παιδαγωγική σχολή εκπαιδευτικών για το χώρο της ΤΕΕ. Υπήρχε παράλληλη λειτουργία Ιδιωτικών Κατωτέρων, Μέσων και Ανωτέρων Σχολών, ενώ εκτός του Υπουργείου Παιδείας λειτουργούσαν και στη ΔΕΗ, στον ΟΤΕ, στον ΟΣΕ, κ.λπ. για κάλυψη ιδίων αναγκών τους.

Το 1970 με βάση σχέδιο που είχε προετοιμάσει από το 1965 ο ΟΟΣΑ (Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης) γίνεται μια ακόμη προσπάθεια αντιμετώπισης του ζητήματος της τεχνικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης.

Με τα νομοθετικά διατάγματα 580/70 και 652/70 ολοκληρώνεται η διαδικασία σχηματισμού και ιεράρχησης του συστήματος.

Το πρώτο κατοχυρώνει την μέχρι τότε υπάρχουσα κατάσταση στη μέση τεχνική επαγγελματική εκπαίδευση με τον καθορισμό δύο κύκλων (κατώτερη για τους απόφοιτους του Δημοτικού και μέση για τους απόφοιτους της Γ' Γυμνασίου).

Το δεύτερο αναφέρεται στην ανώτερη τεχνική επαγγελματική εκπαίδευση με την ίδρυση πέντε κέντρων ανώτερης τεχνικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης (ΚΑΤΕΕ), τα οποία άρχισαν να λειτουργούν το 1973.

Μετά την μεταπολίτευση για πρώτη φορά η ΤΕΕ κατοχυρώνεται ως τμήμα του Εκπαιδευτικού συστήματος με το άρθρο 16 του Συντάγματος του 1975. Με τον νόμο 186/75 ιδρύεται το ΚΕΜΕ και με το νόμο 309/76 δημιουργείται το πλαίσιο λειτουργίας της Γενικής Εκπαίδευσης (Μπουζάκης,

Με τον νόμο 576/77 δημιουργούνται οι βάσεις για την μεταγυμνασιακή και μεταλυκειακή εκπαίδευση με την δημιουργία των Τεχνικών και Επαγγελματικών Σχολών, Τεχνικών και Επαγγελματικών Λυκείων. Οι Τεχνικές και Επαγγελματικές Σχολές (ΤΕΣ) και τα Τεχνικά και Επαγγελματικά Λύκεια (ΤΕΛ) υπάγονται σε μια ευρύτερη οργανική μονάδα, τα Κέντρα Επαγγελματικής Τεχνικής Εκπαίδευσης (Κ.Ε.Τ.Ε.).

Με την παράγραφο 6 του άρθρου 66 του Ν 576/1977 **«Περί οργανώσεως και διοικήσεως της Μέσης και Ανωτέρας Τεχνικής και Επαγγελματικής Εκπαιδεύσεως»**, οι Σχολές μαθητείας του Ο.Α.Ε.Δ. παλαιού τύπου μετατρέπονται σε Τεχνικές σχολές Νέου Τύπου και λειτουργούν μέχρι το σχολικό έτος 1983-84. Με το άρθρο 14 του Ν. 1346/83 και την 40190/29-7-1983 (ΦΕΚ/Β'506) απόφαση του Υπουργείου Εργασίας ιδρύονται Εκπαιδευτικές Μονάδες (Σχολές και Κέντρα) Μαθητείας.

Το 1985 ο νόμος 1566/1985 **«Δομή και λειτουργία της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις»**, ενσωματώνει διοικητικά τη Γενική με την Τεχνική Εκπαίδευση και μετονομάζει το ΚΕΜΕ σε Παιδαγωγικό Ινστιτούτο. Ο νόμος αυτός:

- Ολοκληρώνει την 9χρονη υποχρεωτική εκπαίδευση.
- Ενοποιεί το Τεχνικό και Επαγγελματικό Λύκειο σε ΤΕΛ (Τεχνικό Επαγγελματικό Λύκειο) με την επιδίωξη μετάδοσης στους μαθητές τεχνικών και επαγγελματικών γνώσεων και δεξιοτήτων, ώστε να ασχοληθούν με επιτυχία σε τεχνικό ή επαγγελματικό κλάδο.
- Ενοποιεί τις Τεχνικές και Επαγγελματικές Σχολές σε ΤΕΣ (Τεχνικές Επαγγελματικές Σχολές) με την επιδίωξη ανάπτυξης δεξιοτήτων στους μαθητές, ώστε να ασκήσουν με επιτυχία κάποιο επάγγελμα. Επίσης:
- Οργανώνονται τα Σχολικά Εργαστηριακά Κέντρα (ΣΕΚ), με τη συνένωση των εργαστηρίων των σχολικών μονάδων που εξυπηρετούν.
- Ιδρύεται το Ενιαίο Πολυκλαδικό Λύκειο (ΕΠΛ) με το οποίο γίνεται οργανική σύνδεση γενικής και τεχνικής-επαγγελματικής εκπαίδευσης (καταργήθηκε το 1997).

Το 1992 με τον Ν. 2009 ιδρύονται τα Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΙΕΚ) προκειμένου με σκοπό να καλυφθεί το κενό μεταξύ Λυκείου και Ανωτάτης Εκπαίδευσης και καθιερώνεται το Εθνικό Σύστημα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΕΣΕΕΚ).

Το 1997 με τον Ν. 2469 ιδρύθηκε το Εθνικό Κέντρο Πιστοποίησης Δομών Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης και Συνοδευτικών Υποστηρικτικών Υπηρεσιών εποπτευόμενο από τον Υπουργό Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Με τους νόμους 2525/97 και 2640/98 (ΦΕΚ 206/Α 3 Σεπτεμβρίου 1998), **«Δευτεροβάθμια Τεχνική-Επαγγελματική Εκπαίδευση και άλλες διατάξεις»**, δημιουργήθηκε ο ενιαίος τύπος του Λυκείου, καταργήθηκαν τα Πολυκλαδικά και τα Τεχνικά - Επαγγελματικά Λύκεια και δημιουργήθηκαν στη θέση των τελευταίων, τα Τεχνικά Επαγγελματικά Εκπαιδευτήρια (ΤΕΕ), τα οποία οργανώνονται σε δύο κύκλους διάρκειας δύο και ενός έτους αντίστοιχα.

Σημαντική ήταν συμβολή της Ιδιωτικής Πρωτοβουλίας στο χώρο της ΤΕΕ. Πολλές σχολές που σήμερα λειτουργούν και ως Ανώτατες, δημιουργήθηκαν από την Ιδιωτική πρωτοβουλία (Χαροκόπειος, Ευκλείδης, Αμερικανική Γεωργική Σχολή, Σιβιτανίδειος, ΣΚΥΠ, Ανώτατες Βιομηχανικές και άλλες).

Με τον νόμο 3475/2006 (ΦΕΚ 146/Α 13 Ιουλίου 2006) **«Οργάνωση και λειτουργία της δευτεροβάθμιας επαγγελματικής εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις»**, η δευτεροβάθμια επαγγελματική εκπαίδευση παρέχεται στα Επαγγελματικά Λύκεια (ΕΠΑ.Λ.) και τις Επαγγελματικές Σχολές (ΕΠΑ.Σ.), καθώς τα ΤΕΕ καταργούνται.

Με τον Νόμο 4186/2013 (ΦΕΚ 193, Α) **«Αναδιάρθρωση της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και λοιπές διατάξεις»**, ιδρύεται το νέο Επαγγελματικό Λύκειο (ΕΠΑ.Λ), ενώ προβλέπεται και λειτουργία τάξης μαθητείας στο 4^ο έτος, (των ημερησίων ΕΠΑ.Λ), ετήσιας διάρκειας (και Ν. 4310/2014). Στη μη τυπική εκπαίδευση ανήκουν τα ΙΕΚ, οι ΣΕΚ, τα Κέντρα ΔΒΜ και τα Κολλέγια. Στο άρθρο

25 του ανωτέρω νόμου, αναφέρονται οι τίτλοι επαγγελματικής κατάρτισης και τα επαγγελματικά δικαιώματα.

Άδειες άσκησης τεχνικού επαγγέλματος-ορισμοί

Σύμφωνα με την οδηγία 2005/36/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 7ης Σεπτεμβρίου 2005 σχετικά με την αναγνώριση των επαγγελματικών, άρθρο 3, αλλά και με το Π.Δ 38, ΦΕΚ 78/25.5.2010 άρθρο 3, ορίζεται ως νομοθετικά κατοχυρωμένο επάγγελμα η επαγγελματική δραστηριότητα ή το σύνολο επαγγελματικών δραστηριοτήτων των οποίων η ανάληψη, η άσκηση ή ένας από τους όρους άσκησης εξαρτάται άμεσα ή έμμεσα, δυνάμει νομοθετικών, κανονιστικών ή διοικητικών διατάξεων, από την κατοχή καθορισμένων επαγγελματικών προσόντων· ειδικότερα, όρο άσκησης συνιστά η χρήση επαγγελματικού τίτλου που περιορίζεται, βάσει νομοθετικών, κανονιστικών ή διοικητικών διατάξεων, μόνο σε όποιον κατέχει συγκεκριμένο επαγγελματικό προσόν.

Νομοθετικά κατοχυρωμένη εκπαίδευση θεωρείται κάθε εκπαίδευση η οποία είναι άμεσα προσανατολισμένη στην άσκηση συγκεκριμένου επαγγέλματος και συνίσταται σε κύκλο σπουδών που ενδεχομένως συμπληρώνεται από επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, πρακτική άσκηση ή άσκηση του επαγγέλματος. Η διάρθρωση και το επίπεδο της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, της πρακτικής άσκησης ή της άσκησης του επαγγέλματος ρυθμίζονται από νομοθετικές, κανονιστικές ή διοικητικές διατάξεις του οικείου κράτους μέλους ή υπόκεινται σε έλεγχο ή έγκριση εκ μέρους της αρμόδιας προς τούτο αρχής.

Επίσης, επαγγελματικά προσόντα είναι τα προσόντα που πιστοποιούνται από τίτλο εκπαίδευσης, από βεβαίωση επάρκειας και/ή από επαγγελματική πείρα, ενώ τίτλοι εκπαίδευσης ορίζονται τα διπλώματα, πιστοποιητικά και άλλοι τίτλοι που χορηγούνται από αρχή κράτους μέλους, η οποία έχει οριστεί σύμφωνα με τις νομοθετικές, κανονιστικές ή διοικητικές διατάξεις του εν λόγω κράτους, και βεβαιώνουν επιτυχώς περατωθείσα επαγγελματική εκπαίδευση που έχει αποκτηθεί, κατά κύριο λόγο, στην Κοινότητα.

Ως πρακτική άσκηση προσαρμογής νοείται η άσκηση νομοθετικά κατοχυρωμένου επαγγέλματος, που πραγματοποιείται στο κράτος μέλος υποδοχής υπό την ευθύνη αναγνωρισμένου επαγγελματία και που συνοδεύεται, ενδεχομένως, από συμπληρωματική εκπαίδευση. Η πρακτική άσκηση υπόκειται σε αξιολόγηση. Οι λεπτομερείς κανόνες της πρακτικής άσκησης και της αξιολόγησής της καθώς και το νομικό καθεστώς του ασκούμενου μετανάστη καθορίζονται από την αρμόδια αρχή του κράτους μέλους υποδοχής. Το καθεστώς του οποίου απολαύει εντός του κράτους μέλους υποδοχής ο ασκούμενος, ιδίως όσον αφορά το δικαίωμα παραμονής, τις υποχρεώσεις, τα δικαιώματα και τις κοινωνικές παροχές, τις αποζημιώσεις και τις αποδοχές, καθορίζεται από τις αρμόδιες αρχές του εν λόγω κράτους σύμφωνα με το ισχύον κοινοτικό δίκαιο,

Ακόμα, δοκιμασία επάρκειας είναι ο έλεγχος που αφορά αποκλειστικά τις επαγγελματικές γνώσεις του αιτούντος, διενεργείται δε από τις αρμόδιες αρχές του κράτους μέλους υποδοχής με σκοπό να εκτιμηθεί η ικανότητα του αιτούντος να εξασκήσει νομοθετικά κατοχυρωμένο επάγγελμα στο εν λόγω κράτος μέλος. Για τη διενέργεια του ελέγχου αυτού, οι αρμόδιες αρχές, με βάση τη σύγκριση της εκπαίδευσης που απαιτεί το κράτος μέλος υποδοχής με την εκπαίδευση του αιτούντος, καταρτίζουν κατάλογο των τομέων γνώσεων οι οποίοι δεν καλύπτονται

από το δίπλωμα ή τον τίτλο ή τίτλους εκπαίδευσης που κατέχει ο αιτών. Στη δοκιμασία επάρκειας πρέπει να λαμβάνεται υπόψη το γεγονός ότι ο αιτών είναι αναγνωρισμένος επαγγελματίας στο κράτος μέλος καταγωγής ή προέλευσής του. Η δοκιμασία αυτή καλύπτει τομείς γνώσεων που επιλέγονται μεταξύ εκείνων που περιλαμβάνονται στον κατάλογο και των οποίων η γνώση αποτελεί βασική προϋπόθεση για την άσκηση του επαγγέλματος στο κράτος μέλος υποδοχής. Η εν λόγω δοκιμασία μπορεί επίσης να καλύπτει τη γνώση της δεοντολογίας που ισχύει για τις οικείες δραστηριότητες στο κράτος μέλος υποδοχής. Οι λεπτομερείς κανόνες της δοκιμασίας επάρκειας, καθώς και το νομικό καθεστώς στο οποίο υπάγεται στο κράτος μέλος υποδοχής ο αιτών που επιθυμεί να ετοιμαστεί για τη δοκιμασία επάρκειας εκεί, καθορίζονται από τις αρμόδιες αρχές του εν λόγω κράτους μέλους,

Τα επαγγελματικά δικαιώματα

Σύμφωνα με το άρθρο 10 του Νόμου 4186-2013 (και όπως τροποποιήθηκε με τον Νόμο 4327/2015) τα Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών του Επαγγελματικού Λυκείου καταρτίζονται από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής (Ι.Ε.Π) και περιλαμβάνουν :

1. α) Σαφώς διατυπωμένα επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα, που αναλύονται σε γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες, κατά μάθημα, τομέα και ειδικότητα.

β) Διδακτέα ύλη διαμορφωμένη σύμφωνα με τα επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα κάθε μαθήματος. Η διδακτέα ύλη των μαθημάτων εργαστηριακής εκπαίδευσης συνοδεύεται από παράρτημα, που περιγράφει τον απαιτούμενο εργαστηριακό εξοπλισμό για την υλοποίησή τους.

γ) Οδηγίες διδασκαλίας, συμπεριλαμβανομένων και των διδακτικών τεχνικών, των μεθόδων διδασκαλίας και των ενδεδειγμένων εποπτικών μέσων.

2. Τα κατά την προηγούμενη παράγραφο Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών διαμορφώνονται σύμφωνα με τις κατευθύνσεις του ευρωπαϊκού συστήματος πιστωτικών μονάδων για την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση (European Credit System for Vocational and Education and Training –ECVET), που περιγράφεται στη Σύσταση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 18ης Ιουνίου 2009 (Ε.Ε. C 155/02 της 8.7.2009).

3. Για τη διαμόρφωση των προγραμμάτων σπουδών κάθε τομέα και ειδικότητας λαμβάνονται υπόψη, εφόσον υπάρχουν, και τα σχετικά επαγγελματικά περιγράμματα που πιστοποιούνται από τον Εθνικό Οργανισμό Πιστοποίησης Προσόντων και Επαγγελματικού Προσανατολισμού (Ε.Ο.Π.Π.Ε.Π.), σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 3 του ν. 3369/2005 (Α' 171).

4. Τα ωρολόγια και τα αναλυτικά προγράμματα σπουδών επανεκτιμώνται, αξιολογούνται και, αν κριθεί σκόπιμο, ανανεώνονται.

Από τα ανωτέρω συνάγεται η άμεση σύνδεση αναλυτικών προγραμμάτων σπουδών και επαγγελματικών περιγραμμάτων.

Σε ότι αφορά λοιπόν στα επαγγελματικά δικαιώματα, αρμοδιότητα του Τμήματος Εθνικού Πλαισίου Προσόντων, Επαγγελματικών Δικαιωμάτων και Ισοτιμιών είναι η κατάρτιση σχεδίων Προεδρικών Διαταγμάτων για τον καθορισμό των επαγγελματικών δικαιωμάτων των διπλωματούχων μεταδευτεροβάθμιας επαγγελματικής κατάρτισης Ε.Ο.Π.Π.Ε.Π., των κατόχων πιστοποιητικού επιπέδου 1 Ε.Ο.Π.Π.Ε.Π. και των πτυχιούχων δευτεροβάθμιας τεχνικής-επαγγελματικής εκπαίδευσης. Επισημαίνεται ότι με το ν. 3919/2011 (ΦΕΚ 32 Α'), άρθρα 1, 2 & 3 θεσπίζεται η αρχή της επαγγελματικής ελευθερίας, και καταργούνται οι αδικαιολόγητοι περιορισμοί στην πρόσβαση και άσκηση των επαγγελματιών και οι

αδικαιολόγητες απαιτήσεις προηγούμενης διοικητικής άδειας για την άσκηση επαγγελματιών. Συνεπώς, η διαδικασία ρύθμισης επαγγελματικών δικαιωμάτων ειδικοτήτων δευτεροβάθμιας τεχνικής εκπαίδευσης και Ι.Ε.Κ. θα αφορά μόνο σε περιπτώσεις κατά τις οποίες οι υπό εξέταση από τον Ε.Ο.Π.Π.Ε.Π. ειδικοί τεχνικοί εναρμονίζονται με ήδη νομικά κατοχυρωμένα επαγγέλματα από τα αρμόδια υπουργεία, για την πρόσβαση στα οποία προβλέπονται όροι και προϋποθέσεις. Σε όποια άλλη περίπτωση δεν υφίσταται θέμα ρύθμισης επαγγελματικών δικαιωμάτων καθότι κάθε επαγγελματική δραστηριότητα ασκείται ελεύθερα, με την κατοχή, ή και όχι, αντίστοιχου τίτλου σπουδών. Η νομοθετική κατοχύρωση των επαγγελματιών, η οποία είναι απαραίτητη προϋπόθεση προκειμένου ο Ε.Ο.Π.Π.Ε.Π. να αποδώσει επαγγελματικά δικαιώματα αποτελεί αρμοδιότητα των υπουργείων που τα εποπτεύουν. Η κατάρτιση σχεδίου Προεδρικού Διατάγματος για κάθε ειδικότητα ή ομάδα ειδικοτήτων περιλαμβάνει την επεξεργασία και μελέτη της ισχύουσας νομοθεσίας που διέπει τη χορήγηση αδειών και τον καθορισμό των επαγγελματικών δικαιωμάτων της μεταδευτεροβάθμιας επαγγελματικής κατάρτισης και της δευτεροβάθμιας τεχνικής επαγγελματικής εκπαίδευσης. Αυτό επιτυγχάνεται σε συνεργασία με τα εκάστοτε συναρμόδια υπουργεία και τους κοινωνικούς εταίρους, στο πλαίσιο της λειτουργίας της Εισηγητικής Επιτροπής Καθορισμού Επαγγελματικών Δικαιωμάτων (Ε.Ε.Κ.Ε.Δ) η οποία και συντάσσει κάθε προσχέδιο Προεδρικού Διατάγματος. Η Ε.Ε.Κ.Ε.Δ αποτελείται από 8 μόνιμα μέλη που καταλήγουν σε σχέδιο Π.Δ. το οποίο, έπειτα από τις προβλεπόμενες κατά το νόμο διαδικασίες, δημοσιεύεται στην εφημερίδα της Κυβέρνησης, αφού υπογραφεί το Προεδρικό Διάταγμα από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας (http://www.eoppep.gr/index.php/el/work-rights/epaggelmatika_dikaiomata).

Με βάση το δελτίο τύπου με θέμα «ρύθμιση επαγγελματικών δικαιωμάτων» που εξέδωσε στις 2/3/2016 ο ΕΟΠΠΕΠ, (http://www.eoppep.gr/images/Anakoinwseis/DT_workrights16.pdf), ο Οργανισμός ενημερώνει ότι με την υπ' αρ. Φ12/29247/Δ4/2016 (ΦΕΚ 513/Β' /29-02-2016) Απόφαση του Υπουργού Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων, ρυθμίζονται τα επαγγελματικά δικαιώματα Αποφοίτων Επαγγελματικών Λυκείων (ΕΠΑ.Λ.) και Επαγγελματικών Σχολών (ΕΠΑ.Σ.), θέτοντας τέλος στην αγωνία χιλιάδων αποφοίτων πλειίστων ειδικοτήτων, οι οποίοι για μεγάλο χρονικό διάστημα (από το 2008) δεν μπορούσαν να εξασφαλίσουν πρόσβαση στην αγορά εργασίας και νόμιμη εργασία. Συγκεκριμένα, ρυθμίζεται πλέον η αντιστοιχία των επαγγελματικών δικαιωμάτων των κατόχων τίτλων ειδικοτήτων ΕΠΑ.Λ. και ΕΠΑ.Σ. με τα επαγγελματικά δικαιώματα κατόχων αντίστοιχων τίτλων ειδικοτήτων ΤΕΕ Β' ή Α' κύκλου σπουδών. Εξασφαλίζεται έτσι στους αποφοίτους η ισότιμη συμμετοχή τους στην αγορά εργασίας και η πρόσβαση στις ευκαιρίες απασχόλησης στην ειδικότητά τους. Το Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων, όπως αναφέρει το δελτίο τύπου, ανταποκρίθηκε άμεσα στην εισήγηση του Εθνικού Οργανισμού Πιστοποίησης Προσόντων και Επαγγελματικού Προσανατολισμού (Ε.Ο.Π.Π.Ε.Π), και έδωσε λύση στο πρόβλημα χιλιάδων αποφοίτων ΕΠΑ.Λ.-ΕΠΑ.Σ.

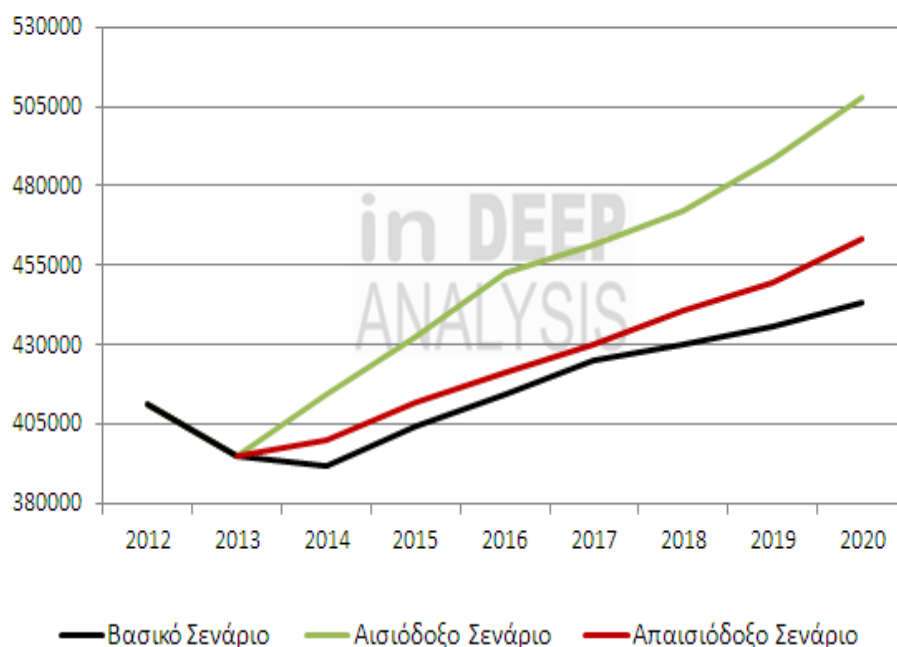
Η αναγκαιότητα θεσμοθέτησης επαγγελματικών δικαιωμάτων και αδειών

Με βάση πρόσφατη έρευνα (<http://indeepanalysis.gr/prooptikes-apasxolishs-sthn-ellhnikh-oikonomia-mexri-to-2020>), η ελληνική οικονομία χρειάζεται εξειδικευμένους τεχνίτες καταδεικνύοντας έτσι την ανάγκη για στροφή προς την δια βίου εκπαίδευση και κατάρτιση. Τα στοιχεία αποτελούν συμπεράσματα μελέτης του καθηγητή του τμήματος Οικονομικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Αθηνών, κ. Παναγιώτη Πετράκη και της ομάδας του, η οποία δημοσιεύτηκε το Δεκέμβριο του

2014 υπό τη μορφή βιβλίου με τίτλο "The Rebirth of the Greek Labor Market. Building Toward 2020 After the Global Financial Meltdown" από το διεθνή εκδοτικό οίκο Palgrave MacMillan. Στην εν λόγω μελέτη παρέχονται, με τη βοήθεια διακεκριμένων επιστημόνων, ενδείξεις των μακροοικονομικών εξελίξεων στην ελληνική οικονομία, καθώς και των τρεχουσών συνθηκών στην αγορά εργασίας, ενώ προτείνονται πιθανές περιοχές ανάπτυξης μετά την κρίση.

Ειδικότερα, σχετικά με τις προοπτικές των κλάδων και των επαγγελμάτων της ελληνικής αγοράς εργασίας έως το 2020, η μεγαλύτερη ανάκαμψη στην απασχόληση των κλάδων οικονομικής δραστηριότητας, στην ελληνική οικονομία, με βάση το βασικό σενάριο αναμένεται να προέλθει -κατά σειρά μεγέθους θετικής επίδρασης- από τους τομείς των κατασκευών υλικών αγαθών (τεχνολογικός τομέας των ΕΠΑ.Λ), των καταλυμάτων και δραστηριοτήτων υπηρεσιών εστίασης, τη φυτική-ζωική παραγωγή και συναφείς δραστηριότητες (γεωπονικός τομέας των ΕΠΑ.Λ), τις δραστηριότητες ανθρώπινης υγείας (τομέας Υγείας – Πρόνοιας των ΕΠΑ.Λ), τις δραστηριότητες βοήθειας κατ' οίκον και κοινωνικής μέριμνας, την αποθήκευση και υποστηρικτικές προς τη μεταφορά δραστηριότητες, τις πλωτές μεταφορές, την παραγωγή βασικών μετάλλων και την κατασκευή μεταλλικών προϊόντων. Στον αντίποδα, οι κλάδοι που θα σημειώσουν κάμψη μέχρι το 2020 σε όρους απασχόλησης είναι το εμπόριο, ενώ ακολουθεί η δημόσια διοίκηση και άμυνα, η παραγωγή κλωστοϋφαντουργικών υλών, ειδών ενδυμασίας, δέρματος και δερμάτινων ειδών και οι νομικές και λογιστικές δραστηριότητες. Όλοι αυτοί οι τομείς, οι οποίοι χαρακτηρίστηκαν από ανάπτυξη στην προ κρίσης εποχή, αναμένεται να υποχωρήσουν μέχρι το 2020, με την ιδιωτική και τη δημόσια κατανάλωση να μην επεκτείνονται όπως στα προ κρίσης επίπεδα.

Ειδικευμένοι Τεχνίτες

Ακόμα και αν ισχύσει το απαισιόδοξο σενάριο, η ζήτηση για ειδικευμένους τεχνίτες είναι εμφανής. Αντίθετα οι ανειδίκευτοι, όπως οι απόφοιτοι του Γενικού Λυκείου

που δεν συνεχίζουν τις σπουδές τους, δεν έχουν πιθανότητες επαγγελματικής επιβίωσης.

Το μεγάλο ζήτημα λοιπόν είναι η απόδοση επαγγελματικών δικαιωμάτων, νομικών δηλαδή διατάξεων που καθορίζουν την πρόσβαση στο επάγγελμα και τις προϋποθέσεις άσκησης του επαγγέλματος (τομείς απασχόλησης, βαθμίδες, προϋποθέσεις χορήγησης σχετικών αδειών). Με το ανωτέρω δελτίο τύπου, ουσιαστικά υφίσταται η φύση του προβλήματος.

Σε κάθε μεταρρυθμιστική προσπάθεια (από ΤΕ.Λ και ΤΕ.Σ σε Τ.Ε.Ε Α και Β κύκλου, μετά από Τ.Ε.Ε Α και Β κύκλου σε ΕΠΑ.Λ και ΕΠΑ.Σ, μετά από ΕΠΑ.Λ και ΕΠΑ.Σ σε νέο ΕΠΑ.Λ), δηλαδή ουσιαστικά από το 1985 έως σήμερα, υφίσταται έντονο το ζήτημα της απόδοσης επαγγελματικών δικαιωμάτων και αδειών στους αποφοίτους των σχολών αυτών. Και αυτό γιατί σε κάθε μεταρρύθμιση και σε κάθε μετονομασία, θα πρέπει να αποδοθούν ισοτιμίες και αντιστοιχίες που όμως εκτός του ότι είναι πολύπλοκο και χρονοβόρο καθώς εμπλέκονται διάφορα υπουργεία και υπηρεσίες, είναι χρονοβόρες οι όποιες διαδικασίες πιστοποίησης, ορισμένες φορές δεν είναι και εφικτό καθώς δημιουργούνται τόσο νέοι τομείς όσο και νέες ειδικότητες στον ίδιο τομέα. Επίσης, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη πως τα προγράμματα επαγγελματικής κατεύθυνσης θα πρέπει να περιέχουν στοιχεία απαραίτητα για την άσκηση επαγγελματικών δραστηριοτήτων στον τομέα που στοχεύουν. Θα πρέπει να συναρτώνται με τα επαγγελματικά περιγράμματα, με τις επαγγελματικές άδειες που εκδίδονται από τα παραγωγικά υπουργεία και ενίοτε σε συνεργασία με το υπουργείο Παιδείας, και τα επαγγελματικά δικαιώματα. Οπότε, απαιτούνται εκπαιδευτικές δραστηριότητες συνυφασμένες με ένα ελάχιστο απαιτητό όριο απόκτησης δεξιοτήτων, καθώς οι μαθητές ολοκληρώνοντας τη φοίτηση τους αποκτούν πτυχίο. Εμφανής είναι η ανάγκη σύνδεσης του περιεχομένου του μαθήματος με την εκάστοτε διδακτική προσέγγιση που δίνει έμφαση στην αφομοίωση συγκεκριμένων γνώσεων και στην ανάπτυξη συγκεκριμένων δεξιοτήτων, ιδιαίτερα στις εργαστηριακές ασκήσεις και εφαρμογές. Γιατί το ζητούμενο τελικά είναι το τι αποφοίτους επιθυμούμε και εάν αυτοί θα είναι σε θέση λαμβάνοντας άδεια άσκησης επαγγέλματος ρεαλιστικά να ανταποκριθούν στις ανάγκες και απαιτήσεις της μελλοντικής τους εργασίας.

Συμπεράσματα

Τα επαγγελματικά δικαιώματα των αποφοίτων της Τεχνικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης ήταν ανέκαθεν το κρίσιμο όσο και το αδύνατο σημείο της. Για χρόνια ορισμένες ειδικότητες δεν είχαν καθόλου επαγγελματικά δικαιώματα ενώ σε κάποιες άλλες απαιτείτο άμεσα επικαιροποίηση.

Παρότι θεωρείται πως ο απόφοιτος που κατέχει επαγγελματικό τίτλο (πτυχίο) θα πρέπει να εντάσσεται ομαλά στην αγορά εργασίας εν τούτοις στην πράξη στις περισσότερες περιπτώσεις αυτό δεν ισχύει.

Σε αρκετές περιπτώσεις για την απόκτηση της άδειας άσκησης επαγγέλματος απαιτείται να προηγηθεί προϋπηρεσία που να αποδεικνύεται από ασφαλιστικό φορέα, ή και να προηγηθούν εξετάσεις από επιτροπή άλλου υπουργείου από εκείνο που παρέχει την εκπαίδευση, για να αποκτηθεί η άδεια ασκήσεως επαγγέλματος ως απαραίτητη προϋπόθεση για την είσοδο στο επάγγελμα.

Πρώτα θα πρέπει να ορίζεται το επαγγελματικό περίγραμμα, το οποίο να περιγράφει αναλυτικά τα γενικά και επαγγελματικά καθήκοντα καθώς και τις γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες προσόντα) που απαιτούνται για την εκτέλεση των καθηκόντων αυτών, καθώς και τις διαβαθμίσεις ευθύνης και τις εναλλακτικές εκπαιδευτικές διαδρομές

που θα πρέπει να ακολουθηθούν για να αποκτηθούν τα προσόντα αυτά, να οριστούν τα επαγγελματικά δικαιώματα, με βάση αυτά να συντάσσονται τα αναλυτικά προγράμματα σπουδών για να μπορούν να αποδοθούν οι επαγγελματικές άδειες.

Θα πρέπει δηλαδή να ακολουθηθεί το μοντέλο: επαγγελματικά περιγράμματα-επαγγελματικά δικαιώματα- αναλυτικά προγράμματα σπουδών - εθνικό πλαίσιο πιστοποίησης προσόντων/πιστοποίηση-απόδοση επαγγελματικών αδειών.

Σε κάθε δημιουργία νέας ειδικότητας, θα πρέπει να έχουν καθοριστεί εκ των προτέρων τα επαγγελματικά δικαιώματα, έτσι ώστε να επιτευχθεί βελτίωση και των εκπαιδευτικών διεργασιών.

Βιβλιογραφία

Αθανασούλα – Ρέππα, Α. (1999), Η Δευτεροβάθμια Τεχνική και Επαγγελματική Εκπαίδευση & η Περιφερειακή της διάσταση στην Ελλάδα (1980-1990). Αθήνα: ΕΛΛΗΝ.

Κασσωτάκης, Μ. (1985). Η προσπάθεια ανάπτυξης της Μέσης Τεχνικής – Επαγγελματικής Εκπαίδευσης κατά την περίοδο 1950-1980 και η αποτυχία της: Μια ερμηνευτική προσέγγιση. Αθήνα.

Φραγκουδάκη, Α. (1985). Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης. Αθήνα: Παπαζήση

Σ. Μπουζάκης, Σ. (2005). Νεοελληνική Εκπαίδευση (1821-1985). Αθήνα :Gutenberg

Δημαράς, Α. (1998). Η μεταρρύθμιση που δεν έγινε. Αθήνα: Βιβλιοπωλείο της «Εστίας».

<http://indeepanalysis.gr/prooptikes-apasxolishs-sthn-ellhnikh-oikonomia-mexri-to-2020>

http://www.eoppep.gr/index.php/el/work-rights/epaggelmatika_dikaiomata

http://www.eoppep.gr/images/Anakoinwseis/DT_workrights16.pdf

[\[pyrgou.ilei.sch.gr/portal/index.php?option=com_content&view=article&id=47&Itemid=63\]\(http://pyrgou.ilei.sch.gr/portal/index.php?option=com_content&view=article&id=47&Itemid=63\)](http://sek-</p></div><div data-bbox=)